

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 3. jaanuaril kell 11.00 – Kalevi ja ESAS auliikme tiitlit kandnud **Eugen Piisangu 90. sünniaastapäeva** puhul lillede asetamine tema hauale Pärnamäe kalmistul ja **kell 12.00 meenutuspäev** Kalevi sportlasklubis (Tallinn, Pärnu mnt. 41).

Neljapäeval, 18. jaanuaril kell 16.00 – **ESAS-i Tallinna osakonna seltsiõhtu** Kalevi sportlasklubis. Arutamisele tuleb Eesti spordi aastaraamatu 1950-1955 ja Eesti spordi biograafilise leksikoni parandatud ning täiendatud kordustruki ettevalmistamine.

Reedel, 19. jaanuaril kell 14.00 – teenelise treeneri **Fred Kudu 90. sünniaastapäeva tähistamiseks ettekandepäev** Tartu Ülikooli Ajaloomuuseumi valges saalis Toomel.

Kolmapäeval, 7. veebruaril kell 12.00 – **ESAS-i seltsipäev** Eesti Spordimuuseumis, kus tutvustatakse uusi spordiväljaandeid.

Neljapäeval, 15. veebruaril kell 16.00 – **ESAS-i Tallinna osakonna seltsiõhtu** Kalevi sportlasklubis räägib Aarand Roos talisuplusest.

Laupäeval, 17. veebruaril kell 11.00 – **Pärnu XII spordiajaloo päev** Pärnu Spordiliidu ruumes (Rüütli 23, hooviuksest)

Kolmapäeval, 7. märtsil 12.00 – **ESAS-i seltsipäeval** Eesti Spordimuuseumis on samuti jutuks talisuplus Aarand Roosi esituses.

Neljapäeval, 15. märtsil kell 16.00 – **ESAS-i Tallinna osakonna seltsiõhtu** Kalevi sportlasklubis, kuhu on oodata ka põnevaid külalisi.

Teisipäeval, 27. märtsil kell 11.00 – **Viljandimaa VIII spordiajaloo päev** Viljandi Maavalitsuse saalis, kus tõmmatakse joon alla **Mulgimaa spordielu 1945–1965** käsitlemisele.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni seltsi ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

ESAS-i TEGEVUSKAVA 2007. AASTAKS

1. ORGANISATSIOONILINE TEGEVUS

1.1. Seltsi liikmeskonna laiendamine	pidev	juhatus
1.2. Koostöö EOK-ga Eesti spordiajaloo uurimise edendamiseks.	pidev	juhatus
1.3. Koostööprojektid spordiajaloo tegelevate isikute ja organisatsioonidega	pidev	juhatus
1.4. Spordiala liitudes spordiajaloo uurijate (toimkondade) ellukutsumise ja alade ajaloo uurimise taotlemise jätkamine	pidev	juhatus
1.5. Oma tegevuse info levitamine internetis (ESM koduleheküljel), selle pidev täiendamine ja uuendamine	pidev	juhatus ja D. Lell
1.6. Seltsi täiskogu koosoleku ettevalmistamine ja läbiviimine	2. mai	juhatus
1.7. Seltsi aruande-valimiskoosoleku ettevalmistamine ja läbiviimine	28. nov.	juhatus
1.8. ISHPES IX seminari (Tartus 3.–6. juuli 2008) ettevalmistamises osalemine	pidev	juhatus

2. SELTSITEGEVUS

2.1. ESAS-i seltsipäevad	iga kuu	juhatus
2.2. Tallinna Osakonna kohvikklubi õhtud	graafik	TO juh.
2.3. Pärnu XII spordiajaloo päev	17. veebruar	kohalik aktiiv
2.4. Viljandi VIII spordiajaloo päev	27. märts	kohalik aktiiv
2.5. ESS "Kalev" ajaloopäev	3. mai	Kalev ja TO
2.6. ESAS ettekandepäev	28. nov.	juhatus

3. METOODILINE TÖÖ JA KOOLITUS

3.1. Koolituspäev	2. mai	juhatus
3.2. Koolituspäev	4. okt.	TO juhatus
3.3. Suvekool Vaiblas	11.–12. aug.	juhatus

4. UURIMISTÖÖ JA KIRJASTAMINE

4.1. Teataja väljaandmine	iga kv.	E. Mainla
4.2. Toimetised nr. 6 toimetamise jätkamine, trükiks ettevalmistamine	I–II kv.	L. Martis E. Mainla

4.3. Toimetised nr. 7 toimetamise jätkamine, trüki ettevalmistamine	I–II kv.	E. Mainla
4.4. Teemade “Eesti meistrivõistluste arengulugu” ja “Meie rekord” uurimise jätkamine	I–IV kv.	TO juhatus
4.5. Projekti “Eesti spordi aastaraamat 1940–1955” jätkamine: I osa esitlus	I kv.	
II osa teostamine	I–IV kv.	TO juhatus
4.6. Eesti spordi biograafilise leksikoni täiendatud ja parandatud kordustrüki ettevalmistamine	I–IV kv.	toimkond
5. MAJANDUSTEGEVUS		
5.1. Liikmemaksude kogumine	pidev	laekurid
5.2. Fondidest toetuste taotlemine	pidev	juhatus
5.3. Majandusküsimuste lahendamine	pidev	juhatus

Hea seltsikaaslane! Palun anna 15. jaanuariks juhatusale teada oma arvamustest ja ettepanekutest uue aasta tegevuskava suhtes – mida vajalik lisada, muuta, parandada.

TEATMEMATERJALI KOGUMISE VÕISTLUS

Eesti Spordimuuseum koostöös Eesti Spordiajaloo Seltsiga kuulutab välja **XXX spordiajaloolise teatmematerjali kogumise võistluse**.

Spordimuuseum on huvitatud töödest, mis käsitlevad spordiliitude, -ühingute, -seltside, -klubide ja kehakultuurikollektiivide ajalugu, kohaliku kehakultuuri- ja sporditegevust (linnas, maakonnas, alevis, külas jne.), spordibaaside väljaarendamist, väljapaistvate sportlaste, treenerite, spordijuhtide ja -aktivistide elu ja tegevust jms.

Enne Teist Maailmasõda tegutses Eestis mitusada spordiseltsi ja -osakonda, millest paljude kohta on andmed veel väga lünklikud või koguni puuduvad. Väga vajalikud on materjalid spordi-erialaliitude ja maakondade spordiliitude tegevuse kohta. Samuti ootavad sügavamalt käsitlemist Eesti Spordi Keskliidu, Eesti Olümpiakomitee, Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsuse (ja nende juhtide) tegevus. Vajalikud on andmed noorte sportlikust vaba aja veetmisest, skautide-gaidide ja noorkotkaste-kodutütarde sportlikest ettevõtmistest, sporditööst koolides, kõrgemates õppeasutustes jne. Siiani on üsna lünklikult uuritud spordielu Eesti Kaitseväes, politseis, kaitseväes, samuti tuletõrje-, haridus-, karskus- ja teistes sporti oma tegevuse osaks pidanud seltsides.

Varasemat perioodi käsitlevate ülevaadete kõrval on teretulnud tööd traditsiooniliste spordiürituste (piirkondlikud spordimängud, mitmesugused jooksud, orienteerumisüritused, suusamatkad-maratonid, auhinna- ja mälestus-

võistlused jne.) ja rahvaspordi tegevusmailt. Oodatud on ülevaated spordiföderatsioonide ja -seksioonide töö kohta mingil perioodil või valdkonnas. Nüüd, kus spordisüsteem on pöördunud tagasi 1940. aastal katkenud rajajoontele, oleks viimane aeg fikseerida vahepealse viiekümne okupatsiooniaasta jooksul juhtunu (kes?, miks?, millal?, kus?, kuidas? jne.), et anda tõene hinnang sellele perioodile. Teatavasti olid dokumentaalsed ja statistilised andmed sageli tegelikkust lakeerivad.

Ei tohiks tähelepanuta jätta ka viimast 15 aastat – taasiseseisvusaja sündmusi, sealhulgas spordialaliitude (taas-)loomist ja lülitumist rahvusvahelisse spordiliikumisse, uute ja uuenenud spordiseltside ja -klubide tegevust, saavutusi jne. Värskest kirja pandud ülevaade on kindlasti täpsem kui aastate tagant meenutatu.

Dokumentaalsete uurimuste kõrval on hinnatud ka ainult isiklikele või kogutud mälestustele baseeruvat tööd.

Tööde maht ei ole piiratud. Masinkirja puhul ootame esimesi eksemplare. Arvutikirja puhul palume teksti ka flopicketal. Esitatu väärtust tõstavad illustratsioonid (joonised, skeemid jne.), hea vormistus ja lisamaterjalid (fotod, dokumendid, trükised, esemed jne.) antud teema kohta. Kõik materjalid jäävad muuseumi kogudesse. Paremate tööde autoreid premeeritakse.

Juhiste ja täpsema info vajadusel palume astuda kontakti Eesti Spordimuuseumiga aadressil Rüütli 15, 51010 Tartu, tel. 7300754 või 7300750, fax 7300763, E - mail: info@spordimuuseum.ee

Võistlustööde esitamise viimane **tähtaeg on 31. märts 2007. aasta.**

KROONIKA

TÄHTEDE MÄNG

Sellist pealkirja kandis näitus, mis oli Spordimuuseumis avatud oktoobrist kuni detsembri alguseni. Näitus oli pühendatud 90 aasta möödumisele korvpalliharrastuse algusest Eestis ja andis hea ülevaate korvpalli, kui ühe populaarsema Eestis harrastatava spordiala, ajaloo olulistest hetkedest ja kuulsatest nimedest.

Külastajad said teada, millise palliga mängiti 1967. aasta meeste korvpalli Euroopa meistrivõistluste finaalis, milline pall oli kasutusel tänavustel korvpalli MM-võistlustel. Said uudistada, milline nägi välja Kalevi meeskonna mängusärk 1930. aastatel ja milline on Kalevi särk tänapäeval.

Agas kas teate, milline on Eesti meeste korvpallimeistrivõistluste rändauhind? Millise firma ketsidega mängis korvpalli Tõnu Lust? Kui suur on üks korvpallur tegelikult? Millise NBA meeskonna vastu õnnestus NSV Liidu koondisesse kuulunud Tiit Sokul mängida juba 1980. aastatel? Millise skooriga

alistas Eesti meeskond 1970. aastal USA? Milline näeb välja Radivoj Korači autogramm? Millist särki kandis Gert Kullamäe oma (seni) viimases koondisemängus? Milline näeb välja pilet NBA mängule? Ka nendele ja paljudele teistele põnevatele küsimustele oskavad nüüd vastata need, kes külastasid korvpallinäitust Tähtede mäng.

KÜLAS POOLA SPORDIMUUSEUMI TÖÖTAJAD

Eesti Spordimuuseum võõrustas kolleege Poola Turismi- ja Spordimuuseumist. 10. oktoobril ESM majaseminaril tutvustasid Konrad Moniewski ja Karol Tarasiewicz-Mrowinski Poola Spordimuuseumi kogemusi kogude arvutiseerimisel ja digitaliseerimisel.

Poola Spordimuuseum asub nüüd uues asupaigas – hiljuti valminud Poola Olümpiakomitee hoones, kus paar kuud tagasi avati ka uus ekspositsioon ligi tuhandel ruutmeetril.

*Poolakad
Spordimuuseumis
seminaril
esinemas*

KOOLITUSPÄEV RIIGIARHIIVIS

Ille Palm

Kolmapäeval, 11. oktoobril käisid ESASi liikmed tutvumas spordialaste materjalide olemasolu ja kasutamise võimalustega Eesti Rahvusarhiivi riigiarhiivi hoones Tallinnas Maneeži tänaval. Kohal oli 27 inimest, neist kolm Tartust.

Põhjalikke ja lahkeid seletusi jagas ning arhivaale ja teatmikke näitas riigiarhiivi teatmetalituse juhataja pr. Liivi Uuet.

Spordiga seotud materjale on rahvusarhiivis mitmel pool. Vanemad (valdavalt kuni 1940. aastani) asuvad **Ajalooarhiivis** Tartus, mille kohta on 1992. aastal välja antud „Eesti Ajalooarhiivi fondide loend“. **Riigiarhiivi** koondatud materjalid asuvad Tallinnas Maneeži tänaval (peamiselt nõukogude periood),

Madara tänaval (Eesti Vabariigi riigiasutused kuni 1940. aastani), Tõnismäel (nn Parteiarhiiv – EKP, riigivõimuorganid, julgeolek). Fondide kohta on ilmunud „Riigiarhiivi fondide teatmik“ II (1940–1997), 2001. Parteiarhiivil on fondide loetelu kohapeal kasutamiseks. Toompea uurimissaal on suletud, sealsed materjalid tuuakse vajadusel kasutamiseks Madara või Maneeži tänavale. **Filmiarhiivis** Tallinnas Ristiku tänaval on filmi-, foto- ja helikogu.

Informatsiooni saab Rahvusarhiivi kodulehelt www.ra.ee, kus on võimalik teha otsinguid süsteemis AIS.

Pr. Uuet juhtis tähelepanu mitmesugustele arhiividele ja fondidele, kus samuti võib leida spordiga seotud materjale (Tallinna Linnaarhiiv, maa-arhiivid, haridusministeerium, kohalikud omavalitsused, välisministeerium, kohalikud politseiprefektuurid jne). Samuti rääkis ta mõnede fondide kasutamise raskustest.

Mõttevahetuse korras oli juttu veel arhivaalide kasutamise piirangutest, säilitamise tähtaegadest. Rein Järva tõstatas järjekordselt vajaduse arhiveerimise kohustuslikkusest ka väljaspool riigisüsteemi, mida praegu ei ole.

Koolitusest osavõtjad Riigiarhiivis kuulamas pr. Uetit

TARTU KALEV 105

19. oktoobril sai Tartu Spordiselts Kalev 105 aastaseks. Selle puhul toimunud pidulikul koosviibimisel Tamme staadioni kohvikus anti viiele teenekamatele kätte Kalevi teenetemärgid ja autasustati tublimaid.

Tehti ka tagasivaade ajalukku. Enn Mainla tegi kokkuvõtte esimesest viiekümnest aastast ja siis meenutasid järgmisi aastakümneid ise selle aja koos Tartu Kaleviga läbi elanud Karl Kivastik, Ülo Reedi, Rein Lellep jt.

Tartu Kalevi 105. aastapäeva tähistamisest osavõtjad Tamme staadionil

JÕUDI AJALOOPÄEV

Eesti maaspordiorganisatsiooni 60 tegevusaastat – sellist pealkirja kandis 25. oktoobril Keskkonnaministeeriumi saalis toimunud Eesti Maaspordi Liidu JÕUD ajaloopäev. Jõudi ajaloost on vast vähem räägitud kui kirjutatud, kuid viimastel aegadel on ikka püütud juubeliaastal ka tagasi vaadata möödunud aastatele.

Seekord räägiti peale EMSL Jõud juhatuse esimehe Villu Reiljani avasõnu kolmel teemal: Matti Reimann tegi ülevaate Jõudi piirkondlikest spordimängudest, Ants Saar tutvustas Jõudi väljapaistvaid sportlasi läbi aegade ja Tiit Lääne rääkis Peeter Teesalust kui Jõudi ettevõtmiste teerajajast.

Välja olid pandud teemakohased fotostendid ja atribuutika.

VÄLEJALGADE PÄEV

Juba mitmendat aastat toimub sügisel Spordimuuseumis üritus, mis on pühendatud Eesti kergejõustiku ühele aladegrupile. 28. oktoobril oli järg sprindialade käes: 100, 200 ja 400 m jooks ning samad distantsid ka tõketega.

Ettekandepäev koondas kokku eilsed ja tänased sprinterid, treenerid, kohtunikud ja spordiajaloo huvilised, kes üheskoos heitsid pilgu tehtule ning analüüsid lühimaajooksude hetkeseisu Eestis.

Erich Teigamägi ja Harri Lemberg

Marek Niit ja Heldur Tuulemäe

Erlend Teemägi kõnepuldis

*Konverentsist osavõtjad saalis:
(esiplaanil paremalt) Eugenia Piisang,
Liivia Härsing ja Kaie Voolaid*

Eesti Kergejõustikuliidu presidendi Erich Teigamäe avasõnadele järgnes statistilise kogumiku “Kiilimist Niiduni” esitlus. Siis andis Erlend Teemägi ülevaate sprindialade arengust Eestis läbi aegade. Välejalgseid naisi 60 aastat tagasi meenutas Eugenia Laasik-Piisang ja meeste väledatest jalgadest tegi juttu Heldur Tuulemäe.

Vaheajal tehti osalejatest ühispilt ja siis jätkas Vilve Maremäe-Nummert oma konkurentide meenutamisega. Juhustest oma sporditeel rääkis Ennu Laasner. Ojastute spordiperekonda esindanud Aivar meenutas nii vanemate eeskuju kui ka oma pürgimusi tippu. Sprinterite noorema põlve probleemidest sai kuulda kahe viimase aja edukama välejala Mirjam Liimaski ja Marek Niidu suust. Treenerite poole pealt analüüsis eestlase sobivust kiirjooksjaks Valter Espe ja staadionirajale tegi pika tagasisivaate Hans Torim.

Üsna pikaks veninud päeva juhatas TÜ õppejõud ja kergejõustikutreener Tiina Torop.

Vilve Nummert

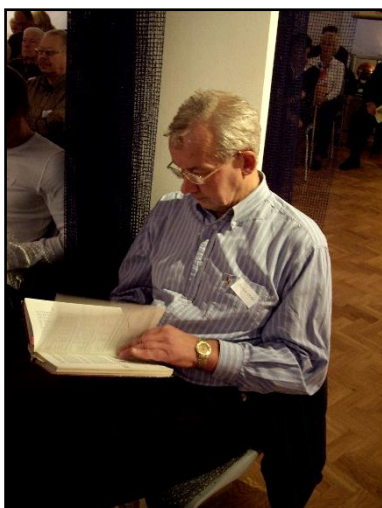
Mirjam Liimask

Ennu Laasner

Aivar Ojastu

Valter Espe

Hans Torim

*Välejalgade päeva juhataja
Tiina Torop*

*Vladimir Žulin, Heldur Tüüts ja
Martin Kutman vestlushoos*

KORVPALLIJUTT

1. novembril oli päeva esinejat korvpallur Priit Tomsonit kuulama tulnud 36 inimest. Peale spordimuuseumi direktori Mati Tolmoffi avasõna jutustas külaline – Tallinna poiss, oma jõudmisest tänavaspordist suurde korvpalli. Läbi Spartaki, Mererajooni spordikooli ja Tallinna Polütehnilise Instituudi treeningute sai Priit Tomson juba abiturientina Eesti meistriks ja järgmisel aastal ka Eesti koondise mängijaks. Edasi viis sporditee juba Nõukogude Liidu koondisega suurte võitudeni. 2-kordne maailmameister, 3-kordne Euroopa meister ning 1968. aasta Mexico olümpiamängude pronksmedalivõitja Priit Tomson meenutas oma sportlastee huvitavamaid seiku ja jutustas ka oma tegevusest pärast suurest spordist lahkumist, kui ta oli Soomes treeneriks ja tegeles firma ülesehitamisega. Ta on osa võtnud ka veteranide suurvõistlustest.

Priit Tomson, Viktor Laats ja Ilmar Kullam tutvumas spordimuuseumi ekspositsiooniga

Küsimustele vastates läks jutt korvpalli olukorrale ja noore järelkasvu kasvatamisele. Sõna võttis ka Ilmar Kullam, kes avaldas oma muret lagunenud spordiõpetuse pärast, mis ei kindlusta süsteemset ja tasemel algettevalmistust, millele tippu rajada.

Ürituse taustaks oli atraktiivne korvpallinäitus "Tähtede mäng", kus nii väikestel kui suurtel oli võimalus ka oma viskekätt proovida koos maailmameistriga. Üritus kuulus ka UNICEFi Sinise Nädala programmi.

Sel päeval sai täiendust ka püsinäitus. Nii on 1. novembrist spordimuuseumi külastajatel võimalus näha korvpallur Priit Tomsoni 1968. aasta olümpiamängude pronksmedalit. Tomsoni medal lisandus spordimuuseumi olümpiasaalis rivvi, kus juba varem olid samadel mängudel NSV Liidu koondisesse kuulunud Anatoli Krikuni ja Jaak Lipso medalid.

EESTI ESIMENE LUMELAUAFILM

13. novembril esitles Teip.ee spordimuuseumis Eesti esimest lumelauafilmi TiimVideo. Filmi režissöör on Roman Neimann ning sõitjate "osades" astuvad üles Joel, Juss, Topis, Jungel, Martin B, Rix, Marko Vilumaa, Pavel Fjodorov, Oll ja Peeter Kull.

QUO VADIS, EESTI KORVPALL?

Selleteemaline vestlusring toimub spordimuuseumis 22. novembril. Vestlusringi külalised Eesti Korvpalliliidu president Peep Aaviksoo, BC Rakvere Tarvas peatreener Andres Sõber ja BC Tartu Fausto peatreener Aivo Erkmaa arutlesid Eesti korvpalli hetkeseisu ja arenguperspektiivide üle. Diskussioon kulges elavalt ja kohati ka teravalt ning ühtsete seisukohtadeni kõigis küsimustes ei jõutud. Vaevalt siiski, et selle põhjuseks oli see, et samal õhtul olid Andres Sõber ja Aivo Erkmaa palliplatsil vastastikku oma meeskondade juhendajatena.

*Aivo Erkmaa,
Peep Aaviksoo
ja Andres Sõber
jagavad kokkutulnuile
oma mõtteid korvpallist*

SPORDIVETERANID TÄHISTASID JUUBELIT

Daimar Lell

Eesti Spordiveteranide Liit (ESVL) tähistas 25. novembril Eesti Spordimuuseumis oma 40. aastapäeva. Tähtsündmuseks valmis spordimuuseumis ka teemakohane näitus.

Kavas oli konverents, kus esinesid EOK president Mart Siimann, spordiajaloolased Erlend Teemägi ja Enn Mainla, spordiveteranid Enno Akkel, Villu Ojassalu ja Ants Paju.

Pidulikul koosviibimisel tõmmati joon alla ka tänavusele hooajale. Selle aasta parima veteransportlase tiitli pälvisid naistest Helvi Erikson ja meestest Ants Palmar.

Spordiveteranide ühendus moodustati 15. detsembril 1966 Tallinna, Tartu, Pärnu ja Viljandi veteranide organisatsioonide poolt. Esimeseks esimeheks valiti Evald Roorand. 16-st asutajaliikmest on veel ravis Aleksei Uibu (90) ja Elmar Mölder (89). 1967. aastast alates on korraldatud oma kokkutulekuid-spartakiaade-spordimänge, tänavustel spordimängudel osales ligi seitsesada veterani. Kõik üritused ja võistlused on kajastunud ESVL-i kroonikaraamatutes.

Autasudega (vasakult) aasta kolm paremat naist Karin Laine, Helvi Erikson ja Leili Kaas ning kaks paremat meest Ants Palmar ja Rein Lindmäe

EOK president Mart Siimann tutvumas näitusega ESVL 40 ja autasustamas Villu Ojassalut (paremal)

AASTAKOOSOLEK 2006

Seltsi 17. sünnipäeva nagu varasemaidki tähistati tavapäraselt 28. novembril aastakoosolekuga ja teadusüritusega – seekord juba VI konverentsiga. Päev algas ESAS esimehe aruandega aasta jooksul tehtust. Toome sellest olulisema.

Seltsi liikmeskond on jätkanud tõusukõverat ja jõudnud 137-ni. Meiega on ühinenud aasta jooksul 8 uut teotahtelist spordiajaloo huvilist, kelle meelisvaldkonnad ilmselt ei vaja palju tutvustamist: Väino Viherpuu – veesport, prof. Atko Viru – korvpallist sporditeaduseni, Helgi Noormets – Võrumaa sport, akadeemik Anto Raukas – kergejõustikust orienteerumise ja matkamiseni, Jüri

Tapper – väravpall, Valeri Maksimov – võrkpallikallakuga spordiajakirjanik, Helvi Erikson – kergejõustik, nüüd seeniorsport ja maaspordijuht Ants Saar – loomulikult maasport. Ka kaks uut välisliiget on juures – rootsi-eestlased Rein Sule – kergejõustikule eelistab tennist ja golfi ja võimlemisõpetaja Udo Tohver – korvpall ja tennis.

Kahjuks tuli saata manalateele kaks head seltsikaaslast: Eino Riitsalu ja Johannes Nittim. Seisatati ja langetati pea nende mälestuseks.

Juhatus pidas nõu reeglina kord kvartalis, kuid kitsamas ringis või elektroonilisel teel arutati probleeme muidugi ka jooksvalt töö käigus.

Seltsipäevi peeti 10, mille raames ka 2 koolituspäeva.

Seekord pakuti võimalust ennast harida arhiivinduses: mais pidas õppuse Tartu Ülikooli arhiivindusõppejõud professor Aadu Must ja oktoobris käidi tarkust nõutamas Eesti Riigiarhiivis Maneeži tänavas Tallinnas. Lisaks oli Tallinna osakonna korraldamisel ka sellel aastal kahel korral võimalus end harida vanade spordifilmide vaatamisega Eesti Filmiarhiivis, seekord oli filmijuppide sisuks korv- ja võrkpall.

Tallinna Matkamajas aprillis toimunud seltsipäeval jätkati meistri-võistluste arenguloo käsitlemist käsipalliga Enno Karrisoo esituses.

Seltsipäevadel Eesti Spordimuuseumis olid külalisteks mitmed tuntud spordiinimesed, mõned ka meie endi hulgast: detsembris spordimehest aasta isa Jaan Sild, jaanuaris olümpiatule kandja Kaarel Antons koos teda saatnud Daimar Lellega, veebruaris endine spordijuht Mati Mark, märtsis värskete muljetega Torino talimängudelt võistlusrajalt naasnud Kaspar Kokk ja raja kõrval omasid ergutanud Eesti Olümpiaakadeemia president Neinar Seli, juunis kolmekordne laskemaailmameister Matti Jõgi, septembris maadlusmeister Meinhard Niglas ja novembris korvpallitäht Priit Tomson.

Spordiajaloo seltsi liikmed olid osalised eelmisel aastal Eesti Spordimuuseumis toimunud välejalgade päeva üritustel, mil ilmus ka trükis – „Kiilimist Niiduni“. Neljanda selle kergejõustikustatistika sarja trükise koostamisel olid tegevad mitmed seltsiliikmed, kellest eriti tuleb esile tõsta Erlend Teemäe põhjapanevat panust.

Kaks vaadet koosolekusaali

Tartu spordiveteranide Peipsiäärses suvekodus Lagedil viidi läbi juba viies suvekool, mida seekord võib rahvusvaheliseks nimetada, sest osaline ja üks „kooliõpetajatest“ oli Soome Spordiajaloo Ühingu esinaine Leena Laine. Põhiteemaks Rein Järva ja Juhan Maidlo juhatamisel võeti seekord spordikronoloogia koostamisega seonduv. Tarkus lisandus seekord 26 peasse.

Seltsi Teataja ilmus tavapäraselt kord kvartalis, st. sellel vahemikul ilmus neli numbrit (nr. 36-39, koostas ja toimetas Enn Mainla).

Kiidelda ei saa endiselt Toimetiste ilmumisega, kuid see-eest on lähiajal loota kahe numbrit ilmumine, mille materjalid on trükivalmis seadmisel: lõpuks on koos naisvõimlemist käsitlev number ja ühtsete kaante vahele on jõudmas spordiajaloo *grand old man'i* Aksel Tiigi kirjapandud uurimustest mõned olulisemad tema rohkem kui 85-aastaselt eluteelt.

ESAS on olnud jätkuvalt Eesti Spordimuuseumi koostööpartneriks traditsioonilistel teatmematerjali kogumise võistlustel. Tänavusele XXIX võistlusele laekus 65 autorilt 72 tööd 2652 lehel koos 246 foto ja muu materjaliga. Arvu tõstis tuntavalt ka seekord kehakultuuritüdengite kaasamine. Seltsi liikmetest on aktiivsemate autorite ring endiselt õnneks või kahjuks üsna vähe muutunud. Senisele aktiivsele kolmikule: Vello Viirsalu, Nora Kutti, Vambola Remmel oli seekord konkurentsi pakkumas Aarand Roos, Jaan Sepp ja Heldor Käärats, kes hõivasid nõ auhinnapjedestaali, kuid eelnimetatutele lisaks veel kuus seltsiliiget leidsid mitmesuguste auhindadega äramärkimist.

Manalateele lahkunud Johannes Nittimi eestvõttel edukalt alanud Kalevi ajaloopäevade traditsioon jätkus teiste seltsiliikmete toel, seekord korvpalliteemaga, mille sisuka käsitlemise eest seisis hea Rein Järva.

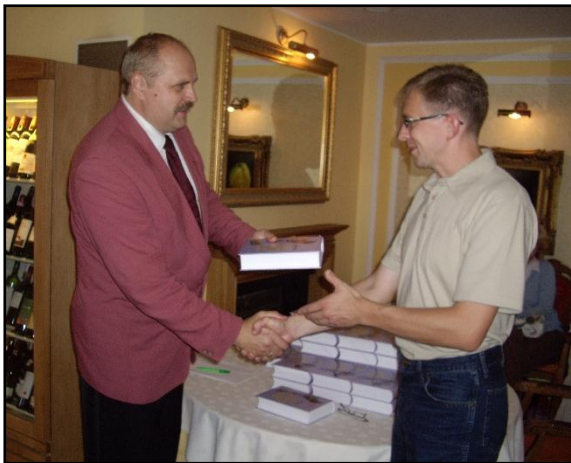
Regioonidest väärib endiselt esiletõstmist Pärnu, kus Vambola Remmeli käimalükatud spordiajaloo päevade sari saab igal aastal uue numbrit ja tänavu viidi läbi juba XI Pärnu spordiajaloo päev, põhiettekanne Karl-Udo Kõöselilt teemal „60 aastat Pärnu Linna Spordikooli“.

Ka mulgid on oma spordiajaloo päevadega jõudnud soliidsse numbrini – märtsis toimus juba VII ajaloopäev Viljandimaa spordiloo kokkupanemise ergutuseks. Kasil on periood 1945–1965.

Seltsi liikmed on osalenud ka teistel teaduskonverentsidel. Kaalukam kahtlemata ISHPESI (rahvusvaheline kehalise kasvatus ja spordi ajaloo ühing) VIII seminar Sloveenias, Ljubljanas selle aasta augustis, kus Enn Mainlal oli ka ettekanne teemal „Eesti Mängud – rahvusliku ühtekuuluvuse demonstratsioon“. Olulisem tulem on kahtlemata see, et koos Spordimuuseumi teadussekretäri Kalle Voolaidiga õnnestus Tartust kui teaduskeskusest jätta ISHPESi nõukogule sedavõrd veenev mulje, et järgmine ISHPESi IX seminar 2008. aastal otsustati usaldada Eestile. On kokku lepitud, et seminari peakorraldaja on TÜ kehakultuuriteaduskond (kõrgkoolid on tavaliselt ka teistes riikides nende esinduslike foorumite taga), kaaskorraldajad ESAS ja ESM, oma igakülgset tuge on lubanud ka EOK ja Eesti Kultuuriministeerium. Ettevalmistustöö selleks spordiajaloo suurürituseks on juba alanud ja juba kaks korda koos tõsiselt aru

peetud ning kavandatud järgmisi samme. Seminari teemaks on valitud ***People in sport history - Sport history for people*** (inimesed spordiajaloos – spordiajalugu inimeste jaoks). Loodetavasti ei keeldu ka ükski seltsiliige oma abist, kui seda vaja peaks minema. Ja õige aeg on hakata juba mõtlema ka teemale, mida seminaril ettekandeks pakkuda, kel esinemine meeles mõlgub.

Selts on ka sellel aastal andnud tõhusa panuse spordiajaloosõbra raamaturiiulisse. Nii on paljude Tallinna osakonna liikmete ühistööna on trükikotta jõudnud esimene osa (1940–1949) Eesti spordi aastaraamatust lünkliku perioodi 1940–1955 katteks. Juba tavapäraseks saanud nobedusega on Juhan Maidlo taktikepi all kokku pandud Eesti Spordi aastaraamatut 2005 ja asutud juba ka 2006 koostamisele. Vello Viirsalu sai kaante vahele aastatepikkuse hoolsa uurimistöö viljana „Eesti orienteerumise sünd ja hiilgeaastad 1959–1970“. Vello Lään ja Märt Ibrus panid kokku portreeraamatu Eesti korvpalliisiksustest. Jaak Valdre raamatu „Eesti laskesport Argentiina karika valguses“ sünnile aitasid kaasa ka Ago Kallandi, Aime Pärnakivi, Rait Männik jt seltsi liikmed. Jätkuva produktiivsusega Tiit Lääne on jõudnud kokku panna raamatud neljast olümpiavõitjast: Johannes Kotkas, Svetlana Tširkova-Lazovaja, Mait Riismann, Jüri Tarmak. Ilmus kolmas osa (1948–1972) Tiit Lääne ja Tiit Kuninga koostöös kavandatud olümpiamängude viieköitelise ajaloosarjast.

„Eesti laskesport Argentiina karika valguses“ esitlusel 8. septembril Jaak Valdre ulatab tänutäheks raamatu Rait Männikule (vasakpoolsel pildil) ning ELL tegevdirektor Meelis Loit ja peasekretär Mati Mark kiidavad tegijaid

Ilmunud on veel mõnigi huvitav trükis, ja läheks pikale kõiki väljaandeid üles lugeda, kus mõni tubli seltsikaaslane oma panuse on andnud.

Seltsi tegevus oleks olnud mõeldamatu ilma Eesti Kultuurkapitali toeta, kes otseselt tegevust on toetanud 35 tuhande krooniga. Projektidele saadi katet 122 tuhat krooni Eesti Kultuurkapitalile lisaks Eesti Kultuuriministeeriumilt ja Eesti Olümpiakomiteelt. Suur osa sellest rahast on sihitusega “Eesti spordi aastaraamatu 1940–1949” trükikulude katteks. Kuid see toetus ei pea tähendama

seda, et liikmemaksud võiks unustada, aga sellega läheb mõnevõrra visamalt kui passiks.

Tallinna osakonna tegemistest rääkis lähemalt Rein Järva.

Lõpetuseks kiideti kõiki agaraid seltsiliikmeid, kes on võtnud üritustes osa ja näidanud ka initsiatiivi spordiajaloo edendamisel. Tänu avaldati ka spordimuuseumi töötajaile, kes seltsi ettevõtmisi on toetanud ja ka teistele kaasaaitajaile, kellega möödunud aasta jooksul koos seltsi tegemisi korraldati.

Vello Viirsalu

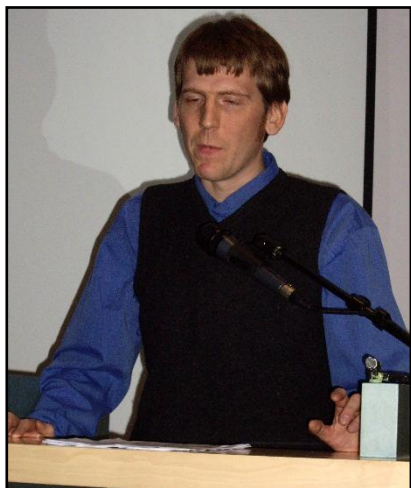
Nagu traditsiooniks, ka sellel aastakoosolekul tunnustati ESAS auliikme staatusega kedagi, kes on spordiajalukku sügavama jälje jätnud. Juhatus pakkus üldkogule välja auliikme kandidaadiks Vello Viirsalu, kes on aastakümneid tõsiselt tegelenud oma meelisala orienteerumisega ja selle ajaloo kokkuseadmisega. Need uurimistööd on laekunud teatmematerjali kogumise võistluse raames ja tavaliselt olnud ikka esikolmikus. Sellel aastal jõudis üks osa uurimistööst ka trükivalgusesse. Ka on ta ESASi asutajaliige ja üks agaramaid seltsi elus kaasalööjaid. Üldkogu valiski ühel häälel 18. auliikmeks VELLO VIIRSALU.

Kiidutunnistusega tunnustati järgmisi seltsikaaslasi: Nora Kutti, Märt Ibrus, Vello Lään. Tänu kiri ulatati seekord seitsmele tublimale: Viive Reesar, Enno Karrisoo, Tiit Lääne, Arvi Matvei, Aime Pärnakivi, Ago Kallandi, Jaak Valdre,

ESAS VI KONVERENTS

Päev Eesti Spordimuuseumis 28. novembril jätkus Eesti Spordiajaloo Seltsi 6. konverentsiga, mille teemaks oli seekord Rahvaste spartakiaadid. Konverentsi avaettekande tegi Kaarel Antons, kes lahkas NSVL rahvaste spartakiaade kaasaja vaatevinklist. Väino Viherpuu meenutas I rahvaste spartakiaadi sellisena, nagu see paistis veepallurile basseinist. Paul Kuldkepp rääkis II rahvaste spartakiaadi maadlusmatil kogetust. Aime Tobil oli ajakirjanikuna osa saanud küll kõigist spartakiaadidest, kuid keskendus siiski esimestele. Koolinoorena 1963. aasta spartakiaadil Volgogradis võistelnud Rein Järva rõhutas suurvõistluse mõju noorele spordimehele. Erlend Teemägi tegi huvitavaid järeldusi kergejõustikust

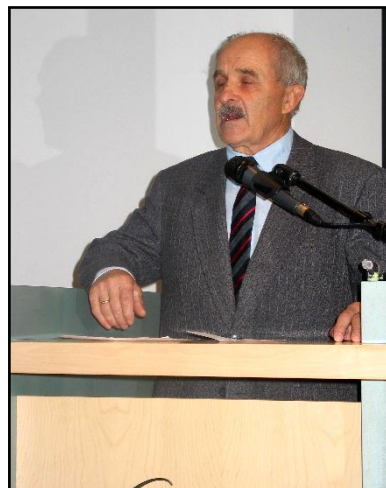
spartakiaadidel statistiku pilgu läbi. Kaks viimast ettekannet olid endistelt spordijuhtidelt Heino Sisaskilt ja Juhan Ungerilt, kes rääkisid delegatsioonide juhtidena talletatud huvitavaid seiku spartakiaadidelt ja tõid päevavalgust võimukoridorides sündinule. Siit ka sündis ettepanek mõni järgmine kord arutleda teemal sport ja poliitika.

Kaarel Antons

Väino Viherpuu

Paul Kuldkepp

Aime Tobi

Rein Järva

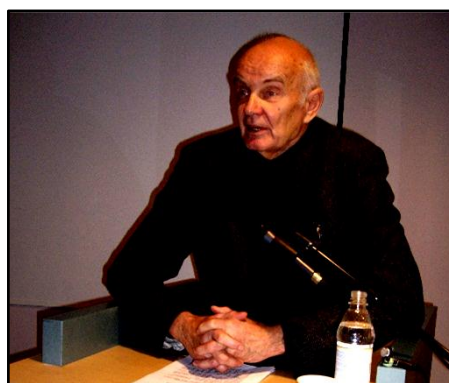

Erlend Teemägi

◀ *Heino Sisask*

Juhan Unger ▶

EESTI SUUSASPORT 80

29. novembril kogunesid Vanemuise kontserdisaali arvukas suusaspordlaste pere ja toetajaskond, et tähistada Eesti suusaspordi 85. aastapäeva. Meeleolukat õhtut aitas atraktiivsemaks muuta Eesti Spordimuuseumi arendusdirektori Daimar Lelle üles seatud näitus suusatamise ajaloost, kus olid esmakordselt korraga vaataja ees kõik kuus suusatamise olümpiamedalit.

*Suusaspordi
hiilgus
eksponeerituna
Vanemuise
kontserdisaali
ees*

USA PRESIDENDI KINGITUS

2. detsembrist on kõigil huvilistel võimalus Eesti Spordimuuseumis uudistada peaminister Andrus Ansipile USA presidendi George W. Bushi poolt kingitud spordivarustust. Näha saab nii nimelist spordidressi ja jooksujalatseid, kui ka tervisesportlase varustusse kuuluvat mp3-mängijat. Sportlik kingitus näitab, et Eesti peaministri spordilembus on tuntud juba üle kogu maailma.

Andrus Ansip ja George W. Bush vahetasid kingitusi Bushi Eesti visiidi käigus 28. novembril. USA president sai Ansipilt kingitusena kaasa Skype'i internetitelefoni.

◀*Peaministri Andrus Ansipi spordisõbralikkuse tunnustuseks on ka 26. detsembril talle üle antud ROKi auhind SPORT ja ÜHISKOND*

EESTI OLÜMPIAKOMITEE 83. AASTAPÄEV

Eesti Olümpiakomitee tähistas oma 83. aastapäeva Tallinna Mustapeade majas 6. detsembril esimeste hõbedast valmistatud teenetemärkide ja teeneteplaatide väljaandmisega.

EOK president Mart Siimann kõnepuldis ...

... ja kuulajad saalis: (esireas paremalt) Valeri Maksimov, Erik Lillo, Heino Kruus, Priit Tomson, Ilmar Kullam ja Jaak Lipso

Pildil (vasakult) on kahekordne maailmameister August Englas, EOK president Mart Siimann, Eesti Maadlusliidu president Heino Priimägi ja EOA president Neinar Seli veel rahulikult rivis ... aga järgmisel hetkel otsustas EOK president testida Maadlusliidu presidendi maadlusoskusi

Eesti Olümpiakomitee esimesed teenetemärgid said olümpiavõitjad Ants Antson, Viljar Loor, Svetlana Lozovaja, Erki Nool, Aavo Pikkuus, Mait Riisman, Erika Salumäe, Tiit Sokk, Ivar Stukolkin, Kristina Šmigun, Jaan Talts, Jüri

Tarmak, Jaak Uudmäe ning Andrus Veerpalu. Teenetemärgi said ka olümpiamängude hõbemedaliomanik ning kauaaegne korvpallitreener Ilmar Kullam, EOK aupresident Arnold Green ning EOK auliige ja Tartu Ülikooli emeriitprofessor Atko-Meeme Viru.

EOK andis täna välja ka esimesed kunstnik Mati Karmini kujundatud hõbedased teeneteplaadid. Teeneteplaadid anti mitmekordsetele maailma-meistritele August Englasele ja Kaija Parve-Helinurmele ning silmapaistvale profijalgratturile Jaan Kirsipuule. Pikaajalise töö eest olümpialiikumise edendamisel sai teeneteplaadi EOK aupresident Tiit Nuudi.

TARTU SVK 45

Oma 45. verstopostini jõudnud Tartu Spordiveteranide Koondis tähistas seda sündmust 14. detsembril piduliku õhtuga Biomeedikumi kohvikus, kus koondise ajaloost tegid kokkuvõtte Nora Kutti ja Enn Mainla.

Tartu spordiveteranide ühinemise üks eestvedajaid ja esimene SVK esimees (1961–1966) oli legendaarne TÜ kehakultuuriteaduskonna spordiajaloo õppejõud Johannes Laidvere.

KÜLAS HEINO JERET

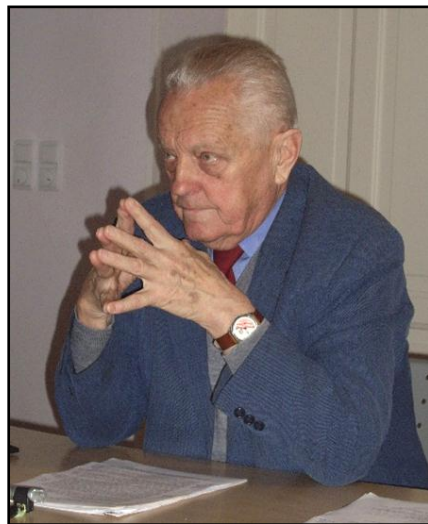
Ille Palm

Seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis 13. detsembril rääkis rääkis oma sporditeest teenekas sporditöötaja Heino Jeret (*pildil*).

1932. aastal Urvastes sündinud ja seal ka kooliteed alustanud Heino Jereti esimesteks sporditeele suunajateks olid Urvaste kooli õpetajad, hilisemad tuntud spordipedagoogid Erna ja Herbert Abel. Ka hiljem tal vedas õpetajatega: Endel Arand Tartu 1. keskkoolis ja hiljem Antsla keskkoolis Aksel Kersna kasvasid spordivaimu veelgi. Kuigi jutustajal ta enda sõnul erilisi sportlikke tulemusi ei ole, on ta spordi juures olnud kogu elu ja on seda jätkuvalt praegugi.

Oma organiseerimisvõimeid näitas Heino Jeret juba õppides Tallinna Mäetehnikumis ja hiljem mitmetel, ka väga vastutusrikastel ametikohtadel. Ta on olnud Pärnu Kalevi aseesimees, Tööjõureservide vabariikliku nõukogu esimees, Moskva OM Tallinna valitsuse vastutav töötaja, Eesti Spordiloto direktor, Eesti Spordiveteranide Liidu aseesimees ja esimees.

Esineja hea mälu ja korrektne esinemine jätsid kuulajaile hea mulje.

NÄITUS MAASPORDIST

15. detsembril avasid Eesti Maaspordi Liidu Jõud esimees Villu Reiljan ja olümpiavõitja Jaan Talts spordimuuseumis Jõudi 60. juubelile pühendatud näituse.

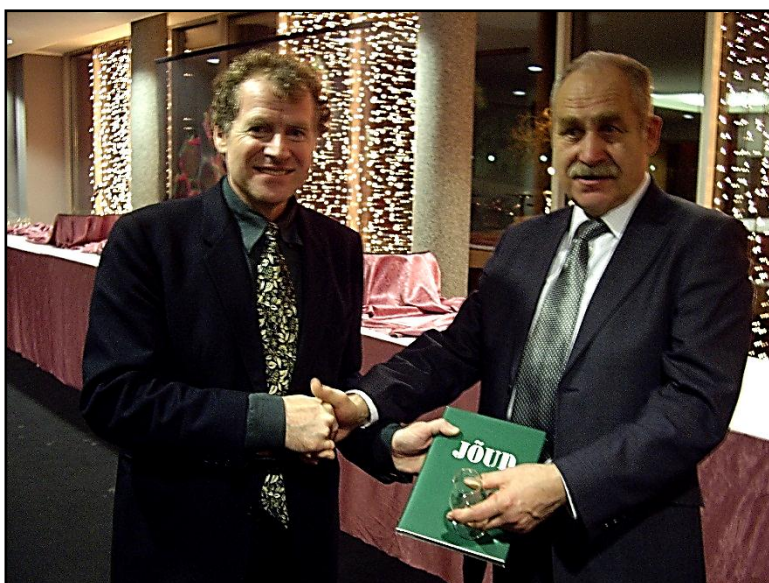
Näituse naelaks on Jõudi 20. sajandi parima sportlase, 1972. aasta Müncheni olümpiavõitja tõstja Jaan Taltsi olümpiamängude kuldmedal, mida spordimuuseumi külastajad näevad esmakordselt. Olümpiakuldmedali kõrval saab näha ka ligi kolmesada teist Jaan Taltsi auhinda ja medalit, sealhulgas kõiki MM- ja EM-võistlustelt kogutud medaleid, millest enamus kuldsed.

Taltsiga jagab näituseruumi Jõudi teine olümpiavõitja Jaak Uudmäe. Lisaks on näitusel välja pandud ka mõnede teiste Jõudi tuntumate sportlaste – Enn Selliku, Laine Eriku, Luule Tulli, Karin Laine jt – esemeid ning auhindu, mida illustreerib rikkalik fotomaterjal Jõudi ajaloost ning tänapäevast.

Jõudi näituse avamisel annab ESM direktorile Mati Tolmoffile Jõudi juubelmaterjale üle juhatuse esimees Villu Reiljan, tagaplaanil Jaan Talts ja Heino Sisask

ESM direktor Mati Tolmoff võtab Jõudi peasekretärit Ants Saarelt vastu Jõudi juubelitrükise

Jaan Talts oma kipsist teisiku kõrval ... ... ja olümpiakulla vitriini taga

Vaade Jõudi juubelinäitusele spordimuuseumi keldrisaalis

*Estonia kontserdisaalis toimunud 2006. aasta edukamate sportlaste
austamisõhtul 26. detsembril aasta parimateks sportlasteks tunnistatud
kahekordsed olümpiavõitjad Andrus Veerpalu ja Kristina Šmigun
pälvisid Kristjani nimelise auhinna*

ÕNNITLEME 2007. AASTA JUUBILARE!

OTTO LAHI JAAN SEPP ROMAN KARU	∞ 90 ∞	4. jaanuaril 8. jaanuaril 20. mail
	∞ 85 ∞	14. mail 23. mail 9. oktoobril
	∞ 80 ∞	5. jaanuaril 8. jaanuaril 11. veebruaril 29. aprillil
HELMUT VALGMAA VALDEMAR VILDER ENDEL PURI ARNOLD VAIKSAAR	∞ 75 ∞	10. veebruaril 10. mail 15. mail 7. septembril
	∞ 70 ∞	9. juunil 10. juulil 6. detsembril 22. detsembril
	∞ 60 ∞	30. mail
RAUL ORAV MATI TOLMOFF JAAK VALDRE	∞ 50 ∞	19. jaanuaril 15. märtsil

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Kasutatud ESM kodulehel ilmunud materjale
Fotod: Enn Mainla ja Rait Männik**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr 40
koostas ja toimetas Enn Mainla**